

Kisvárdai Várszínház és Művészetek Háza

4600 Kisvárd, Flórián tér 20.

tel.: 45/405-239., fax: 500-451.

e-mail: kisvarda.szhaz@t-online.hu

www.kisvarda.szhaz.hu

34-7/2016.

Tárgy: Szöveges beszámoló

Pályázati azonosító: 206107/12698.
(Régi pályázati azonosító: 3707/12460.)

Nemzeti Kulturális Alap Igazgatósága
BUDAPEST

**BESZÁMOLÓ A MAGYAR SZÍNHÁZAK XXVIII. KISVÁRDAI
FESZTIVÁLJA
című rendezvénysorozatról**

A Kisvárdai Várszínház és Művészetek Háza 2016. június 17-25. között rendezte meg a Magyar Színházak XXVIII. Kisvárdai Fesztiválját.

A színházak fesztiváljai értéket tükröznek múltjukkal, jelenükkel egyaránt. A minőség alapú finanszírozást (hozzájárulást, támogatást) célul tűző tulajdonosi kör, és közvetve/közvetlenül az alkotók érdeke is úgy kívánja, hogy legyenek az értékmérésnek hivatalos formái. Ezek közül talán a legfontosabb a fesztiválrendszer, függetlenül attól, hogy a meghívás pusztán ténye fejezi-e ki a megbecsülést, vagy osztanak az adott rendezvényen díjakat is.

A Kárpát-medence bonyolult társadalmi/kulturális átalakulása következményeként, az elmúlt években csökkent a kedv a kisvárdai fesztiválon való részvétel és megmérettetés iránt. Az uniós határnyitás okán elhárultak az adminisztratív akadályok az egyszerű színházközi előadócserék elől, a magyarországi előadó-művészeti intézmények pedig érdekeltté váltak az ilyen típusú kapcsolatok kialakításában. Sok határon túli produkciót már Budapesten is megtekinthetnek az érdeklődők. A határon túli színházak részéről viszont egyre nagyobb igény jelentkezik, hogy a POSZT-on is bemutatkozassanak. Kezdetben két produkció erejéig lehettek jelen, majd a válogatókat ugyanennyi határon túli előadás meghívására kötelezte a pécsi fesztivál menedzsmentje. Újabban nincs limit, az országos mustrán mégis alulreprezentált a határon túli színészet. Kisvárdának ez a körülmény esélyt ad, adhat arra, hogy versenyfesztiválként újraépítse önmagát.

A versenyfesztiválnak nem felétlenül a görcsös vetélkedést kell jelentenie, hanem inkább a színészet dzsemboriját: alkotók és leendő alkotók, hivatásos és laikus nézők fesztelen együttlétét: olyan légkört, amelyben az alulmaradott nem illemből, hanem azért gratulál a győztesnek, mert a tőle látott előadástól megpezdült a képzelete; olyan eredményt hirdet a zsűri, amelytől nincs oka felbőszülni sem a kritikusoknak, sem az avatatlanoknak. Mellérendelt viszonyban: a *verseny fesztiválja*, amennyiben a rendezvény a minőség ünnepe, és nemcsak versenyprodukciókat tartalmaz a program, hanem egyéb, a változatosságot, a feloldódást szolgáló színházműsorokat is. Verseny, zsűri és díjak nélküli fesztivált hirdetni nem volna népszerű jelenleg, a tisztán versenyes rendezvény iránt azonban csekély a kereslet.

A kisvárdai fesztiválon idén a versenyprogramba kerülés alapfeltétele az volt, hogy az előadás a maga műfaji és stíluskategóriájában **kivételes élményt** nyújtson. Nem a szempontrendszer változott, hanem a szempontok rendszerbe lettek foglalva. Külön szerepeltek azok az előadások, amelynek alkotói a nemzetközi irányzatokhoz igazodva, tipikus fesztiválnyelven szóltak; s külön azok, amelyek a művészet köznyelvét beszélik, igényesen. Az egyelvű értéksorrend szempontrendszere lett tehát inkább mellőzve. A színházérték összetett hatásmechanizmuson alapul.

Az idei fesztivál programjába kerülő előadásokat Balogh Tibor válogatta, aki 2015-ben tagja volt a zsűrinek, a 2014-2015-ös évadban pedig a POSZT válogatójaként alaposan megismerhette a határon túli színházak legfrissebb kínálatát.

A válogató nem kívánta sem ízlésbeli divatáramlatoknak, sem tematikai kötelezvényeknek alávetni magát, viszont el akarta kerülni az összevethetetlen minőségek harcát; a versenybe így a szokásosnál kevesebb produkció lett meghívva, s az így felszabaduló pozíciókba a trenden kívüli előadásokat illesztette. A versenyprogramba 11, vagy 12 + 1 előadást szánt, a + 1 végül egy 100 %-ban francia nyelvű opusz: Mezei Kinga alkotása, a *Piaf-marchè* lett.

Véletlenszerűen úgy alakult, hogy a POSZT-ra meghívott határon túli előadások egyike sem szerepelt Kisvárdán, azok viszont, amelyek itt díjat kaptak, díjesélyesek lettek volna Pécsen is. A Marosvásárhelyi Nemzeti Színház Tompa Miklós Társulatának *A nyugalom*, c. előadása harcban lett volna a pécsi fesztiválon a Legjobb előadás díjáért, míg *Sardar Tagirovsky* két munkája alapján (az *Úrhatnám polgár* a Sepsiszentgyörgyi Tamási Áron Színház és *Az eset* a Nagyvárad Szigligeti Színház előadásában) kiérdemelhette volna a Legjobb rendezésért járó elismerést.

A kisebb díjak várományosaként szerepelhetett volna a marosvásárhelyi András Lóránt Társulat *Fade out*-ja, a már említett *Piaf-marchè*, a kolozsvári Állami magyar Színház *Hullámtörés-e*, vagy a kassai Thália Színház *Mizantróp* előadása is.

A kisvárdai fesztivál programjában végül tizennégy romániai, hét magyarországi, kettő szerbiai, és egy-egy felvidéki és kárpátaljai színház előadása szerepelt, összesen huszonöt produkció. Huszonhatodik programként a záróünnepségen a Fővárosi Nagycirkusz művészei léptek fel lélegzetelállító műsorszámakkal, Fekete Péter rendezésében. (A fesztivál programját csatoljuk beszámolóinkhoz.)

A fesztiválzsűri(k)

Versenyre mindenképpen szükség van. A publicistáknak azért, mert hírből élő lények, a színházbirtokos városok vezetőinek azért, mert az értékvilágban való tájékozódáshoz a versenyek iránytűt jelentenek, a színészeknek pedig azért, mert színészek. A verseny pedig szükségszerűen zsűrivel is jár. A kiemelkedő színvonalú előadásokhoz igyekeztünk tekintélyes szakmai zsűrit toborozni. Elfogadta a felkérést két főszerkesztő-kritikus (Kovács Dezső, Török Ákos), két vezető színész (Hámori Gabriella, Gáspár Tibor), és egy ismert tv-kulturális műsorszerkesztő (Kántor Viola). Példamutató lelkiismeretességgel, megfizethetetlen alapossággal dolgoztak, jelen voltak a Szakmai Klub előadásvitáin, majd teljes egyetértésben hirdették ki a végeredményt. Sajnos a közönségzsűri esetében nem jártunk hasonló sikerrel: azt szerettük volna elérni, hogy ennek a tagjai elsősorban a megnövekedett számú versenyen kívüli produkcióra összpontosítsanak, illetve ne az *esztétikai prémiumnívóhoz* igazodjanak, hanem egy szintű minőségi, ám populárisabb értékrendhez. Nem jött be: a közönségzsűri döntései a szakmai zsűri véleményének

árnyékában születtek: nem kapott tőlük elismerést az, aki tisztos minőségben, a nagyközönség számára alkotott.

A **Diákzsúri** – újítás volt. A jövő a ma huszonöt éveseké. Az ő számukra rendeztük meg a művészképző egyetemek első Minifesztiválját, amelyre meghívtuk Marosvásárhelyről a Halál című, Bocsárdi László rendezte, sok-sok diáknak (színész-, tervező-, koreográfiahallgatónak) bemutatkozási lehetőséget nyújtó előadást, s fellépett egy-egy produkcióval a budapesti és a kaposvári diákság is (mind a Liliomfit, mind a Rómeó és Júliát ifj. Vidnyánszky Attila rendezte). Az ifjak teljesítményét diákzsúri értékelt.

A Diákzsúri nem csak a három, hallgatók által bemutatott darabot látta, hanem a versenyprogramból azoknak a rendezőknek a munkáját is, akik még nem fejezték be az egyetemet. Tagjai: *Kriesch Barbara* frissdiplomás hárfaművész, *Németh Fruzsina* portugál szakos bölcész és *Palánki Hedvig* látványtervező művész. A Legjobb rendező díját – eredeti színpadi megoldásaiért és a megkomponált látványelemek, valamint a közönséggel való interakcióért – Sardar Tagirovsky kapta. A darab egységességéért, a társulat remek összjátékáért és a térhasználatért a Legjobb Előadás díját ifj. Vidnyánszky Attila rendezésében a Liliomfi c. darabnak ítélték. A karakterek hiteles megformálásáért és a jelenetekben nyújtott kimagasló teljesítményekért a Legjobb Színészi Játék díja a Halál c. darab szereplőjé lett.

A **Szakmai Klubban** is megkockáztattuk a fiatalítást. Az előadásviták moderátorának egy doktorandusz-aspiránst, Antal Klaudiát (azóta a Pécsi Tudományegyetem felvett doktorandusza) kértünk fel, támaszként ültetve mellé Árkosi Árpádot, a határon túli színház világát kitűnően ismerő rendezőt. (Felvételi idején Németh Fruzsina Lilla helyettesítette Klaudiát.) A sablonokhoz (beszélgetéspanelekhez) szokott füleket meglepte a moderátorok kérdésfeltevése, a hiányzó „jól tájékozottság”, s olykor nem kis szellemi vargabetűkkel jutottak el a felismeréshez, hogy a vitavezető éppen az alkotói szándékuk lényegére kérdezett rá. A szűzkérdések pezsdítően hatottak, s fokozták a hozzászólókedvet.

A **Kisvárdai Lapok** fesztiválújságot idén Szűcs Katalin Ágnes kritikus szerkesztette, a már megszokott formában minden reggel friss szám jelent meg az előző nap eseményeiről. A Kisvárdai Lapokban az előadásokról írt kritikák mellett nagyon sok interjú jelent meg a fesztivál szereplőivel is.

Versenyen innen és túl...

A formakultusz ígézetén és a politikai vakmerőségen túl, jelentkezhettek a színház iránt nem-forradalmi igények is. Megszólaltatható a mű a nyilvánvalóság szintjén (evidens artikuláció). Önmagáért beszélt a beregszásziak előadása Móricztól, a *Nem élhetek muzikaszó nélkül*, vagy a Csíkszeredából érkezett Spiró-darab, *Az imposztor*. Az előadás helyett hangzott – a közönség emlékezetében – a temesvári *Hair*. Ha valami a néző fülében él, azt nem szabad a versenyből kihagyni – gondoltuk a program összeállításakor, s ezen nem változtattak a produkciót érő, egyébként megalapozott és szakszerű elmarasztalások sem. A *Hair* inkább köz-fülkívánatra versenyzett. Másik két, nyilvánvaló előadást (*Őszi szonáta*, *A nők iskolája*) a versenyen kívüliek körébe került: ezek semmivel sem képviselnek alacsonyabb intellektust és művészi hozzáértést a versenybe válogatottaknál, ám formanyelvük a triviális lélektani realizmushoz igazodik: a decens értelmiség kedvét kerestük általuk.

A közönségbarát előadások iránti igény nem ördögtől való. A legnehezebb műfaj, a populáris. Szerettük volna a közönségigényt a határon túlról kielégíteni, de

közben – illúziókat nem táplálva – figyelemmel követük a hazai kínálatot. Míg – az említett Nem élhetek muzsikaszó nélkül mellett – sikerült Csíkszeredából meghívni a *Hippolyt, a lakájt*, a további várszínházi, nagynézőteres produkciók magyarországiak voltak. Sem a Turay Ida Színház *Mágnás Miskája*, sem a *Frank Sinatra – A hang* (Experidance) vagy a Madách Színház *Csoportterápiája* miatt nem kellett szégyenkezniük, a közönségsiker hatalmas volt.

Díszelőadás

A versenyen kívüliség másik, a nyugati világban jól ismert formája a díszelőadás. Olyan alkotókat hívnak meg a fesztiválprogramba, akik aktívak, ugyanakkor immár kétségbevonhatatlan nivójú életművet tudnak maguk mögött. Méltatlan volna őket ütközetbe küldeni a feltörekvő tehetségek ellenében. A díszelőadáshoz természetesen alkalomnak kell társulnia. 2016-ban Tompa Gábor, a Kolozsvári Állami Magyar Színház igazgatója és főrendezője ünnepelte 25 éves direktorságát. A kisvárdai köszöntés okán hozta el ottani rendezését a Bukaresti Nottara Színház: Ionesco: *The New Tenant* (Az új bérlő). A köszöntőt – Leleszi Tibor polgármester mellett – dr. Hoppál Péter Kultúráért felelős államtitkár mondta.

Kiállítások

Az idei fesztiválon két kiállítási anyagot mutattuk be a nagyközönségnek: egyiket a feltörekvő ifjúság, másikat a Tompa Gábor díszelőadás apropója kapcsán.

A Magyar Képzőművészeti Egyetem BA II. és a MA I. látványtervező hallgatók év végi kipakolási anyagából mutattuk be:

-BA II. évfolyam év végi tervezési anyaga: Téma: Csáth Géza: Janika c. darabjához díszlet- és jelmeztervek – 12 db makett és a makettekhez tartozó színes, anyagmintával ellátott jelmezterv-válogatás;

-MA I. évfolyam: Téma: Bernstein: West Side Story: 4 db színes makett és színes jelmezterv válogatás anyagmintákkal.

A Tompa-évforduló alkalmából: a Kolozsvári Állami magyar Színház elmúlt 25 évének fontosabb állomásaiából volt fotó- és dokumentumkiállítás, mely a neves igazgató-rendező munkásságát, rendezéseit is felvonultatta.

A program technikai adatai:

Ideje: 2016. június 17-25.

Szervező: Kisvárdai Várszínház és Művészetek Háza

A programok helye: a Művészetek Háza színházterme; Várszínpad; Rákóczi-stúdió.

A programok száma:

- 25 színházi előadás
- 1 gálaműsor
- 2 kiállítás
- 1 gasztronómiai bemutató

Látogatók száma: a fesztivál ideje alatt bemutatott színházi előadások látogatóinak száma: fizető néző (teljes árú jeggyel): 2.659 fő, szakmai jeggyel: 673 fő; össz.: 3.332 fő.

A kiállítások, belépődíj nélkül megrendezett egyéb programok látogatóinak száma: kb. 2000 fő Közreműködői létszám: 25 színtársulat (ebből 18 határon túli; 7 magyarországi) társulat: kb. 750 fő; ; szervezők, lebonyolítók: 40 fő, + 15 fő iskolai

közösségi szolgálatos tanuló. Szakmai közreműködők: (zsűritagok, kritikusok, újságírók, stb.): kb. 60 fő.

A színházi fesztivál anyagai (program, szereposztások, szinopszisok, a díjazottak névsora, a Kisvárdai Lapok pdf-formátumban) megtalálható a www.kisvarda.szh.hu weboldalon, az előadásokról programokról készült fotók a „Galéria” menüpont „Fesztivál” pontja alatt tekinthetőek meg. A beszámoló a fenti weboldal „Fesztivál” menüpontjában érhető el.

Összegzés

Kihívásokban bővelkedett a huszonnyolcadik kisvárdai fesztivál. Tekintettel a pünkösdi ünnepnapok miatt szokatlanul késői POSZT-ra, meg kellett kockáztatnunk, hogy az ottani utolsó napokkal egybeérjen a kisvárdai kezdés. A másik lehetőséget (június 24-től július 2-ig) az igazgatók nem támogatták.

Az előadásbőség szintén kihívást jelentett. Úgy akartuk újításunkat, a Hallgatói Minifesztivált és a Díszelőadás intézményét bevezetni, hogy közben ne csorbuljanak sem a versenyszféra, sem a széles közönségréteg igényei. Ennek érdekében átfedéseket vállaltunk: párhuzamosan futottak olykor versenyelőadások versenyen kívüliekkel, vagy az előbbieik közül némelyik késői órában, utóbbiak némelyike koradélután kezdődött. Azt tapasztaltuk, hogy a párhuzamosan futtatott versenyelőadások nézettsége maximális volt, panasz csak olyanoktól érkezett, akik utóbb bánták meg, hogy nem azt, hanem a populáris programot választották. Ugyanakkor, a várszínházi előadások nézőteréről sem hiányzott a versenyelőadásokat választó közönség.

Az értékválasztásban bizonytalanok, illetve a mindent látni akarók körére azonban tekintettel kell lenni. Egyrészt úgy, hogy az egyidejű játszást markánsabb párosításban tervezzük meg (a nyilvánvalóan közönségszűk nyilvánvalóan szűk rétegnek szóló versenyelőadást kötünk), másrészt úgy, hogy tudomásul vesszük: megszorodtak a határon túli színházak, úgysem lehet mindegyik jelen, ezért határozottabb szelekcióval élünk. Emellett, ha határon túl nem születik elegendő, versenybe küldhető populáris előadás, akkor ebben a műfajban valamivel kevesebbet fogunk a Várszínházban játszani.

A korábbiakhoz képest történt technikai újítások sajnos még mindig nem elegendőek. Tartalmilag ez a fesztivál fontos értéket képvisel, fejleszteni akkor lehet igazán, ha az infrastruktúra még alkalmasabb lenne professzionális előadások lebonyolítására (ehhez a Művészetek Háza színpadtechnikai lehetőségeit is bővíteni kellene: zsinórpadlás, hang- fénytechnika). Ha a szálláshelyek színvonala emelkedik és a fesztivál költségvetése is megengedi, mind a határon túli színházi emberek, mind a magyarországi szakemberek szívesen eljönnének a fesztivál teljes időtartamára. Ilyen körülmények között akár a Pécsi Országos Színházi Találkozóval is vetekedhetne – a szakmai értékek felmutatása terén legalábbis mindenképpen. Kisvárdá számára fontos turisztikai vonzerőt is képviselhetne, ez esetben növelni kellene a kísérőrendezvények, programok számát.

Kisvárdá, 2016. október 17.

Balogh Tibor sk.
válogató

Nyakó Béla
igazgató

Magyar Színházak XXVIII. Kisvárdai Fesztiválja – 2016. június 17-25.

Dát.	Rákóczi-Stúdió	Művészetek Háza	Várszínpad	egyéb
Jún. 17.				Kiállítások
Jún. 18. szo.	22 óra Marosvásárhelyi András Lóránt Társulat: Fade out R.: Györfi Csaba (versenyen kívül) 1 óra	18 óra Szatmárnémeti Északi Színház Harag György Társulata: Csehov: Sirály . R. Sorin Militaru (verseny) 2 óra 40 perc	21 óra Megnyitó ünnepség Csíki Játékszín, Csíkszereda Zágón István - Nóti Károly - Eismann Mihály: Hippolyt, a lakáj R.: Csíki Zsolt 2 ó 20 p (versenyen kívül)	
Jún. 19. vas.	21 óra Szigligeti Színház, Nagyvárad: Szíjártó Tímea-Aletta: Az eset R.: Sardar Tagirovsky (verseny) 2 ó 40 perc	16 óra Csíki Játékszín, Csíkszereda: Spiró György: Az imponzor R.: Kövesdy István (verseny) 2 óra 50 perc	21 óra: Szirmai-Bakonyi-Gábor: Mágnás Miska (Bp. Turay Ida Színház) (versenyen kívül) 3 óra (két felv.)	16.30 óra Magyarokanizsai Udvari K.szh: A lélek röpte (Besenyeyi díszterme) 65
Jún. 20. H	16 óra A Soproni Petőfi Színház, a Zentai Magyar Kamarszínház, a Mikházi Csúrszínház, a Forrás Színház közös produkciója: Ingmar Bergman: Őszi szonáta R: Pataki András (vers. kívül) 1 ó 50 p szün.nélk.	20 óra Tamási Áron Színház, Sepsiszentgyörgy - Molière: Úrhatnám polgár – R.:Sardar Tagirovsky (verseny) 3 óra 10 perc két szünettel	20.30 óra: Experidance Produkción: Szomor György– Román Sándor: Frank Sinatra – A hang R.: Szomor György (versenyen kívül) 2 óra+ szün.	
Jún. 21. ked	15 óra: Spectrum Színház, Marosvásárhely - Molière: A nők iskolája R.: Török Viola (versenyen kívül) 1 óra 25 perc 23.30 óra: A Kosztolányi Dezső Színház és az Újvidéki Színház közös prod.: Piaf-marche / Piaf-menet (hommage á Edith Piaf) R.: Mezei Kinga (verseny)	18 óra Bukaresti Nottara Színház Ionesco: The New Tenant (Az új bérlő) – R.: Tompa Gábor (díszelőadás)1 óra 20 p	21 óra Csiky Gergely Állami Magyar Színház, Temesvár: Gerome Ragni – James Rado – Galt MacDermot: Hair – R.: Puskás Zoltán (verseny) 2 óra 35 perc	
Jún. 22. sze	21 óra Kassai Thália Színház: Molière: Mizantróp - Rendező: Czajlik József (verseny) 70 + 60 perc (2 ó 10)	18 óra Szabadkai Népszínház: Lev Birinszkij: Bolondok tánca (tragikomédia) R.: Sebestyén Aba (verseny) 2 óra 35 perc	21 óra Beregszászi Kárpátaljai Megyei Magyar Drámai Színház: Móricz Zsigmond: Nem élhetek muzikaszó nélkül R.: Katkó Ferenc (vers. kívül) 2 óra+szün	
Jún. 23. csüt.	21 óra Kaposvári Egyetem Színházi Intézet / III. éves színészosztály: Shakespeare: Rómeó és Júlia / R.: ifj. Vidnyánszky Attila (hallgatói minifeszt.) 140 p	18 óra Marosvásárhelyi Nemzeti Színház Tompa Miklós Társulat: Bartis Attila: A nyugalom. R.: Radu Afrim (verseny) 2 ó 50 p szün.nélk.	21 óra Bolba Tamás-Galambos Attila-Szente Vajk: Csoportterápia Madách Színház, Bp. /R.: <i>Harangi Mária</i> (versenyen kívül) 2 óra 40 perc	
Jún. 24.p é.	19 óra Figura Stúdiószínház, Gyergyószentmiklós: Székely Csaba: A Homokszörny R.: Nagy Botond (verseny) 3 óra	16.30 óra Székelyudvarhelyi Tomcsa Sándor Színház: Garaczi - Toepler: Brahms és a macskák R.: Hatházi András (verseny) 1 óra 50 perc	22.30 óra Kolozsvári Állami Magyar Színház: Vivian Nielsen: Hullámtörés - Rendező: Tom Dugdale (verseny) 1 óra 40 perc	
Jún. 25. szo.	16.30 óra Marosvásárhelyi Művészeti Egyetem Stúdió Színház: S. Belbel: Halál / R.: Bocsárdi László (3 ó 30') (hallgatói minifesztivál)	12 óra Budaörsi Latinovits Szh: Szigligeti E.-Vecsei H.Miklós-Kovács Adrián: Liliomfi / R.: ifj. Vidnyánszky Attila (hallg. minif.) 2 ó 30 p	21 óra Záróünnepség- Díjátadó gálaműsor: közreműködik a Fővárosi Nagycirkusz, Budapest / R.: Fekete Péter	11 óra Szabó József <i>Ódzsa</i> könyvbemutatója